

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Skomakras vallstuga, Västra Roteberg 14:1, Våsbo fäbodan, Ovanåker, Hälsingland

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2023

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Hansson, A., & Linderson, H. (2023). *Dendrokronologisk analys av Skomakras vallstuga, Västra Roteberg 14:1, Våsbo fäbodan, Ovanåker, Hälsingland*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2023:87). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

07 November 2023

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2023:87
Anton Hansson & Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV SKOMAKRAS VALLSTUGA,
VÄSTRA ROTEBERG 14:1, VÅSBO FÄBODAR,
OVANÅKER, HÄLSINGLAND

Uppdragsgivare: Våsbovallarnas sambruksförening c/o Patrik Uhras, Rotebergsvägen 211a, 828 34 Edsbyn

Område: Ovanåker **Prov nr:** 71638-71652 **Antal borrhprov:** 15

Dendrokronologiskt objekt: Gavelvägg åt öster. D1=syllstock. Bottenvåning (71638-71640), höjning (71641-71645), gavelröste (71646-71652)

Resultat dendro:

Dendro nr:	Provnr	Trädslag	Antal år (1 radie om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)	Egenålder ±20 (mer vågat dateringsförslag inom parantes)
71638	1; D11	Tall	155	Sp 76, W B	1795	V 1795/96	210
71639	2; D12	Tall	160	Sp 53, W	1795	V 1795/96	190
71640	3; D13	Tall	109	Sp 49, W	1867	V 1867/68	140
71641	4; D14	Gran	96	W B	1868	V 1868/69	150; 71641-642 samma träd
71642	5; D14	Gran	120	W B	1868	V 1868/69	150; 71641-642 samma träd
71643	6; D15	Tall	119	Sp 59, W B	1868	V 1868/69	150
71644	7; D16	Gran	106	W B	1868	V 1868/69	140
71645	8; D17	Gran	105	W	1868	V 1868/69	140
71646	9; D18	Tall	134	Sp 54, W	1795	V 1795/96	160
71647	10; D19	Tall	288	Sp 64, W	1794	1794-1797	320; (V 1794/95) utkilande ringar. 71647-648 samma träd
71648	11; D19	Tall	289	Sp 68, W	1794	1794-1797	320; (V 1794/95) utkilande ringar. 71647-648 samma träd
71649	12; D20	Tall	295	Sp 71, W	1795	1795-1798	330; (V 1795/96) Utkilande ringar
71650	13; D21	Tall	180	Sp 64, W	1795	V 1795/96	210
71651	14; D22	Tall	240	Sp 82, W	1793	1793-1796	300; (V 1793/94) utkilande ringar. 71651-71652 samma träd
71652	15; D22	Tall	266	Sp 84, W B	1793	1793-1796	300; (V 1793/94) utkilande ringar. 71651-71652 samma träd

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Bottenvåningen består av virke avverkat **vinterhalvåret 1795/96** (prov 1+2) samt **vinterhalvåret 1867/68** (prov 3). Virket associerat med höjningen (prov 4-8) är avverkat **vinterhalvåret 1868/69**. Gavelröstets virke (prov 9-15) kan vara avverkat vid ett gemensamt tillfälle **vinterhalvåret 1795/96**, eller möjligen något enstaka år innan eller efter. Flertalet utkilande/saknade ringar i prov 10+11, prov 12 samt prov 14+15 gör att fällningsåret inte kan anges helt exakt trots bevarad vankant.

Sammantaget visar analysen att byggnaden är uppförd 1796 eller något enstaka år därefter och att byggnaden höjdes 1869 eller något enstaka år därefter. Då tillkom även prov 3 i bottenvåningen.

Tallvirket från byggnadens uppförande 1796 korrelerar väl inbördes (se undantag nedan) och är hämtat från ett gemensamt skogsområde där träden varit ungefär 150-200 år gamla med jämn och stabil tillväxt. Tallvirket korrelerar mot ett antal referenskronologier från Hälsingland och angränsande landskap. Bäst korrelation fås mot virke från Gammelgården i Fluren (ca 20 km norr om Västra Roteberg) samt mot virke från Norbergs i Sandvik (ca 50 km norr om Västra Roteberg) och är därför sannolikt relativt lokalt avverkat.

Undantaget är prov 10+11, 12 och 14+15 med en ålder på cirka 300 år och betydligt mer tätvuxna årsringar. Dessutom finns det flera år då trädet inte bildade någon årsring, eller att ringen är så smal att den inte går att skilja från föregående/efterföljande årsring. Dessa träd är hämtade från ett annat område och med andra levnadsförhållanden än den ovan beskrivna gruppen. Ringbreddsmönstret tyder på att träden stått glest och relativt ostabilt i en fattig miljö, till exempel i hedmark.

Tallvirket avverkat på 1860-talet korrelerar väl inbördes samt mot virke från de övriga undersökta byggnaderna. Korrelationer mot virke från Gammelgården i Fluren tyder på att virket bör vara relativt lokalt avverkat.

Granvirket korrelerar väl inbördes, är jämnåriga, uppvisar en stabil tillväxt och är hämtat från ett gemensamt skogsområde. Hög korrelation mot en regional grankronologi från Dalarna daterar virket. Det få antalet grankronologier i södra Norrland försvårar proveniensbestämningen av virket. Troligen har virket hämtats från Hälsingland, möjligen helt lokalt.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges sp=0 menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet

Vid extern kommunikation av resultaten i den här rapporten önskas omnämnande av laboratoriet.

Vid referens till rapporten: *Hansson, A. & Linderson, H. 2023. Dendrokronologisk analys av Skomakras vallstuga, Västra Roteberg 14:1, Väsbo fäbodan, Ovanåker, Hälsingland. Nationella laboratoriet för vedanatomi och dendrokronologi rapport 2023:87. Lund: Lunds universitet.*

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se Tel: 046-2227891